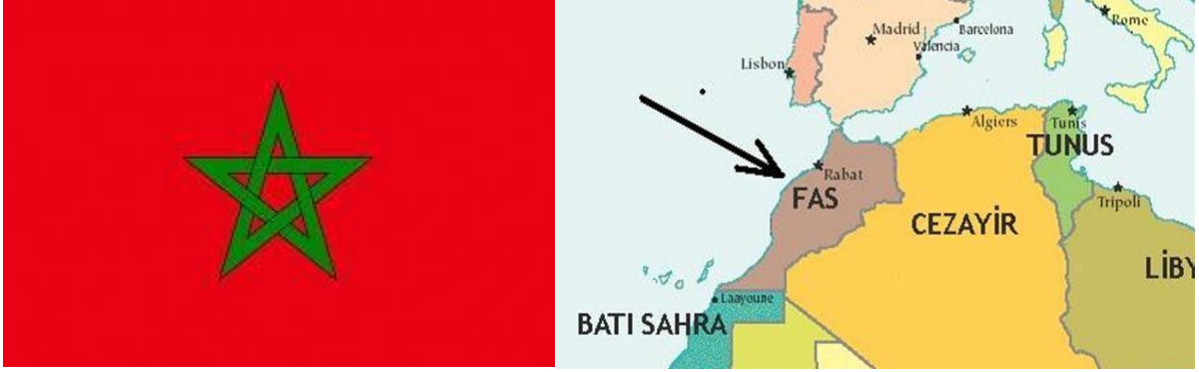

FAS ÜLKE RAPORU (2019)

DEVREK TİCARET VE SANAYİ ODASI
EYLÜL 2019

1. GENEL BİLGİLER:

Resmi Adı:	Fas Krallığı
Yönetim Şekli:	Meşrutî Krallık
Devlet Başkanı:	Kral VI. Mohammed (1999'dan beri)
Yüz Ölçümü:	710.850 km ²
Toplam Nüfus:	33,92 milyon
Nüfus Artış Hızı :	%1.3
Ortalama Yaşam Süresi:	70.7
Etnik Dağılım:	Arap-Berberi: % 99,1; Yahudi: % 0,2; Diğer: % 0,7
Dini Dağılım:	Müslüman %99, Hristiyan %1.1, %0.2 Yahudi
Okuma Yazma Oranı :	%67,1
Konuşulan Diller :	Arapça, Berberice ve Fransızca
Başkent:	Rabat
Başlıca Büyük Şehirler:	Rabat, Kazablanka, Fes, Marakeş
Para Birimi:	Fas Dirhemi (MAD)
Saat Farkı :	-2

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar:

Arap Afrika Kalkınma Bankası (ABEDA), Afrika Kalkınma Bankası (AfDB), Arap Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Fonu (AFESD), Arap Birliği (AL), Arap Para Fonu (AMF), Arap Mağrip Birliği (AMU), Afrika Birliği (AU), Arap Ülkeleri Ekonomik Anlaşmalar Konseyi (CAEU), Community of Democracies (CD), Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD), Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), G-11, G-77, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA), Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO), Uluslararası Ticaret Odası (ICC) (ulusal komiteler), Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi (ICRM), Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA), İslam Kalkınma Bankası (IDB), Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), Uluslararası Finans Kurumu (IFC), Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRCS), Uluslararası Hidrografi Örgütü (IHO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Para Fonu (IMF), Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), Uluslararası Mobil Uydu Örgütü (IMSO), Interpol, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Parlamentolararası Birlik (IPU), Uluslararası Standartlar Teşkilatı (ISO), Uluslararası Telekomünikasyon Uydu Örgütü (ITSO), Uluslararası Telekomünikasyon Örgütü (ITU), Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) (STK'lar), Arap Birliği (LAS), Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA), BM'nin Kongo Demokratik Cumhuriyeti'ndeki İstikrar Misyonu (MONUSCO), Bağlantısızlar Hareketi (NAM), Amerikan Devletleri Örgütü (OAS) (gözlemci), İslam İşbirliği Teşkilatı (OIC), Fransızca Konuşan Ülkeler Örgütü (OIF), Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (OPCW), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (OSCE) (ortak), Pasifik İttifakı (gözlemci), Paris Kulübü (ortak), Daimi Hakemlik Mahkemesi (PCA), Orta Amerika Entegrasyon Sistemi (SICA) (gözlemci), Birleşmiş Milletler (UN), BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD), BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), BM Endüstriyel Gelişme Örgütü (UNIDO), BM Fildişi Sahilleri Barış Gücü (UNOCI), Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO), Dünya Posta Birliği (UPU), Dünya Gümrük Örgütü (WCO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO), Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO), Dünya Ticaret Örgütü (WTO).

2. FAS'DA DIŐ TİCARET:

	2015	2016	2017	2018
İthalat (Milyar \$)	37.545.666	41.696.102	45.083.310	51,253,928
İhracat (Milyar \$)	22.036.820	22.858.289	25.606.854	29,317,739
Hacim (Milyar \$)	59.582.486	64.554.391	70.690.164	80,6 milyar \$
Denge (Milyar \$)	-15.508.846	-18.837.813	-19.476.456	-21,936,189

Kaynak: Trade Map

3. TÜRKİYE İLE İKİLİ TİCARET:

Türkiye - Fas Dıő Ticaret Deęerleri (1000 ABD Doları):

Yıllar	2005 (STA'nın yürürlüğe girmesinden önceki sene)	2015	2016	2017	2018	2019
İhracat	370	1.338	1.469	1.658	1.990	2.307
İthalat	143	711	918	924	715	690
Hacim	513	2.048	2.387	2.582	2.705	2.998
Denge	227	627	551	734	1.274	1.617

Kaynak: Tük (Milyon ABD Doları, Petrol ve türevleri hariç)

4. TÜRKİYE'NİN FAS'A İHRACATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (1000\$):

Ürün Kodu	Ürün Adı	2015	2016	2017	2018
	Toplam	1.587.578	1.849.358	1.983.139	1.989.587
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	117.504	114.497	158.913	189.831
8407	Kıvılcım ile ateőlemeli içten yanmalı doğrusal veya döner pistonlu motorlar (patlamalı motor)	18.274	43.778	82.793	130.880
7216	Demir veya alaőımsız çelikten profiller	66.007	49.357	66.440	85.391
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	62.014	63.970	53.423	73.265
7113	Mücevherci eőyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	69.217	97.099	50.518	37.723

Kaynak: ITC_Trademmap

5. TÜRKİYE'NİN FAS'TAN İTHALATINDA BAŞLICA ÜRÜNLER (1000\$):

Ürün Kodu	Ürün Adı	2015	2016	2017	2019
	Toplam	710.636	918.164	924.062	715,715
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	197.417	367.515	389.388	208,077
3105	Azot, fosfor ve potasyumun ikisini veya üçünü içeren mineral veya kimyasal gübreler	67.401	58.632	101.599	46,125
'2301	Et, sakatat, deniz hayvanı vs. (yemeye uygun olmayan) unu, pelleti, kıkırdakları (donyağı tortusu)	55.479	77.576	70.435	77,684
'2510	Tabii kalsiyum fosfatlar, tabii alüminyum kalsiyum fosfat ve fosfatlı tebeşir	49.542	66.702	65.639	73,246
2809	Difosfor pentaoksit, fosforik asit ve polifosforik asitler	92.504	61.337	57.807	120,409

Kaynak: ITC_Trademap

6. TÜRKİYE- FAS ARASINDAKİ TİCARETİN ALT YAPISINI DÜZENLEYEN ANLAŞMALAR VE PROTOKOLLER:

Anlaşma/Protokol	İmza Tarihi	RG Tarih	RG No'su
Ticaret Anlaşması	16.05.1972	05.09.1972	14297
Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	20.06.1984	14.08.1984	18489
İGEME ile Fas İhracatı Geliştirme Merkezi (CMPE) Arasında İşbirliği Protokolü	1984		
Hava Ulaştırması Anlaşması	24.09.1985	01.05.1989	20155
Deniz Ulaştırması Anlaşması	26.03.1987	22.06.1987	19495
Türkiye-Fas Hükümetler Arası Daimi Komisyon Kurulmasına Dair Anlaşma	12.07.1988	26.06.1989	20207
Turizm İşbirliği Anlaşması	27.08.1992	23.02.1993	21505
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	08.04.1997	04.05.2004	25452

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu ile Fas Zanaat Odaları Federasyonu Arasında İşbirliği Protokolü	2000		
Gümrük Konularında Karşılıklı İdari ve Teknik Yardım Anlaşması	13.05.2003	05.08.2003	25190
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	07.04.2004	22.06.2005	25853
Serbest Ticaret Anlaşması	07.04.2004	28.12.2004	25684 (Mükerrer)
Türkiye-Fas 8. Dönem KEK Toplantısı Protokolü	07.04.2004	26.06.2004	25504
Karayolları Ulaşımı Altyapısı Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşmasının	30.03.2005	07.01.2008	26749
Sağlık Alanında İşbirliğine Dair Anlaşma	30.03.2005	26.12.2007	26738
Türk Patent Enstitüsü ile Fas Sınai ve Ticari Mülkiyet Ofisi (OMPI) Arasında İşbirliği Anlaşması	26.05.2006		
Su Alanında Teknik İşbirliği Anlaşması	26.11.2008	18.03.2009	27173

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü

TÜRKİYE-FAS SERBEST TİCARET ANLAŞMASI:

Ülkemiz ile Fas Krallığı arasında 7 Nisan 2004 tarihinde akdedilen Serbest Ticaret Anlaşması (STA) 1 Ocak 2006 tarihinde yürürlüğe girmiş olup, Anlaşmaya ekli Protokol hükümlerine göre uygulanan gümrük vergi oranlarının karşılıklı olarak iki ülke arasında tedricen indirilmesi 1 Ocak 2015'te tamamlanması kararlaştırılmıştır. Türkiye-Fas STA Ortak Komitesi'nin ilk toplantısı 11-12 Mayıs 2009 tarihlerinde Rabat'ta gerçekleştirilmiştir.

Anlaşma ekinde yer alan Protokol I, sanayi ürünleri için uygulanacak tavizleri belirlemektedir. Bu bağlamda, ülkemizin Fas menşeli sanayi ürünleri ithalatına uyguladığı bütün gümrük vergisi ve eş etkili vergiler, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi ile birlikte sıfırlanacaktır. Buna mukabil, AB ile Fas arasındaki Ortaklık Anlaşmasına paralel olarak, Fas için hassasiyet arz eden bir grup sanayi ürünü için (Protokol I'in I ve II sayılı listelerinde sayılan ürünler), Fas'ın ülkemize tatbik ettiği gümrük vergileri 9 yıllık bir geçiş dönemi zarfında sıfırlanırken, diğer tüm sanayi ürünlerinde Fas'ın uyguladığı gümrük vergileri STA'nın yürürlüğe girişiyle birlikte kaldırılmıştır.

I sayılı Liste'de yer alan ürünler için Fas, STA yürürlüğe girer girmez %10'luk gümrük vergisi indirimi yapacak ve takip eden 9 yıl boyunca, yıllık %10'luk indirimler yapacaktır.

II sayılı Liste'de yer alan ürünler için, ilk üç yıl %3'lük, geriye kalan 5 yıl boyunca %15'lik ve son yıl %13'lük gümrük vergisi indirimi uygulanarak gümrük vergileri sıfırlanacaktır.

III sayılı Liste'de ise taviz kapsamı dışında bırakılmış eşya yer almaktadır.

Belirtilen indirimler, Fas'ın uygulamakta olduğu “En Çok Kayırılan Ülke” gümrük vergileri üzerinden yapılmaktadır.

Protokol II kapsamında ise belirli tarım ürünleri için uygulanacak tavizler ve indirim takvimleri belirlenmiş bulunmaktadır. Tarım ürünlerinde, tanınan tavizler sınırlı olmakla birlikte, taraflar iki ülke tarım ürünleri ticaretinin gelişimini ve çok taraflı ticaret müzakerelerinin sonuçlarını göz önünde bulundurarak, STA çerçevesinde oluşturulacak olan Ortak Komite bünyesinde birbirlerine daha ileri tavizler tanıma imkânlarını inceleyecektir.

Anlaşmanın eklerinde yer alan listeler (Protokol II'nin II sayılı Ek'i hariç) Fas'ın mal sınıflandırma sistemi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu itibarla 8 haneli Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) bazında ülkemiz ile Fas GTİP'leri arasında farklılıklar bulunabilmektedir. Bu nedenle, sekizli GTİP olarak belirlenmiş ürünler için ayrıntılı mal tanımlarının Fas Gümrük İdaresinin web sitesinden (<http://www.douane.gov.ma/tarif/~tarif.htm>) (Fransızca) kontrol edilmesi önem arz etmektedir. Aynı sitede Fas'ın üçüncü ülkelere uyguladığı gümrük vergisi oranları da yer almaktadır. Bu kapsamda, <http://www.douane.gov.ma/adil/principal.htm> adresinden Fas'ın uyguladığı tavizli vergi oranları da görülebilmektedir. Diğer taraftan, AB Komisyonu tarafından hazırlanan Pazara Giriş veri bankası, ülkemizden internete bağlanan kullanıcılara da açılmış olup, ihracatçılarımızın diğer ülkelerin yanı sıra Fas tarafından uygulanan gümrük vergilerine <http://mkacdb.eu.int/cgi-bin/wtdtar/wtdtar.pl> adresinden (İngilizce) ulaşmaları da mümkün bulunmaktadır.

Diğer taraftan, AB-Fas arasında 1995 yılında imzalanmış olan Avrupa Akdeniz Ortaklık Anlaşması çerçevesinde, Fas hassasiyetlerine göre altı listede topladığı ürünlerin gümrük vergilerini en geç 2012 yılı itibarıyla AB'ye karşı sıfırlanması kararlaştırılmıştır. Türkiye'nin ihracat potansiyelinin yüksek olduğu ürünlerin önemli bir kısmı için Fas'ın AB'ye indirimleri 2003 yılında başlamıştır.

DİĞER KONULARDAKİ ANLAŞMALAR:

DENİZCİLİK

“Türkiye Cumhuriyeti ile Fas Krallığı Arasında Deniz Ulaştırmasına Dair Anlaşma” 26.03.1987 tarihinde imzalanmıştır. Söz konusu Anlaşmanın günümüz ihtiyaçlarına uygun olarak yenilenmesi öngörülmektedir.

Fas tarafıyla gemi inşası, bakımı ve geri dönüşümü, gemi sökümü ve havuzlanması konularında işbirliği imkânları mevcut bulunmaktadır.

HAVA ULAŞTIRMASI

Fas ile 24 Eylül 1985 tarihinde ortak bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Frekans ve kapasite kısıtlaması bulunmamakla beraber tekli tayine izin verilmiştir.

Türkiye'den Türk Hava Yolları, Fas'tan ise Royal Air Maroc tayin edilen havayolu şirketleridir. İstanbul ve Kazablanka tarifeli sefer noktaları olarak belirlenmiştir. Daha sonra belirlenecek bir veya iki nokta, ara veya öte noktalar olarak atanabilirler.

DEMİRYOLU ULAŞIMI VE LİMANLAR

7 Nisan 2004 tarihinde Ankara'da iki ülke Ulaştırma Bakanları arasında “İstanbul Haydarpaşa Limanı ile Kazablanka Limanı Kardeş Liman İlan Belgesi” ile yine aynı tarihte “İstanbul Haydarpaşa Limanı ile Kazablanka Limanı İşbirliği Protokolü” imzalanmıştır.

İki Ülke Arasındaki Ticarete Yaşanan Sorunlar

Akreditif işlemlerinde bankacılık sistemlerinin uyumsuzluğu nedeniyle çok fazla sorunla karşılaşmakta ve bu sorunların çözümü uzun sürmektedir.

Firmalarımız özellikle deniz yolu gönderilerinde Fas gümrüklerinde bir takım sorunlarla karşılaşabildiklerini ifade etmektedirler.

Fas'a ihracat yapan firmalar tarafından sıklıkla, Fas'a yapılan ihracatlar da asıl müşterilerinin Avrupa Birliği ülkelerindeki müşterileri olduğu, Fas'ın AB ülkeleri için üretim yapan bir

konumda olması dolayısıyla bir pazar olmaktan ziyade, AB firmalarının talebi doğrultusunda ihracat gönderilerinin varış noktası niteliğinde olduğu hususu dile getirilmektedir.

Fas yasalarına göre, Faslı ithalatçı firmalar malın konşimentosuna hamil olmasalar bile konteynırları gümrükten çekebilmektedirler. Bu durumda ithalatçı firmanın malı çektikten sonra ödeme yapmayabileceği ya da geç ödeme yapabileceği durumu ortaya çıkmakta ve bu durum ihracatçımızda güvensizlik uyandırmaktadır.

İŞ KONSEYİ

Türk-Fas İş Konseyi, Türk-Kuzey Afrika İş Konseyi bünyesinde 1990 yılında kurulmuştur. Bilgi için ilgili kuruluş: DEİK, web sitesi: <http://www.deik.org.tr>

Kaynak: www.ticaret.gov.tr